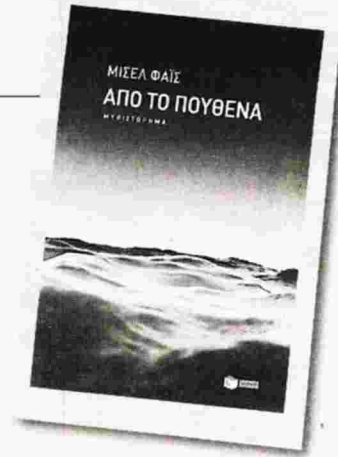

SMS > Το έναυσμα για τη συγγραφή του βιβλίου «ήταν ένα προσωπικό ψυχαναλυτικό αρχείο μιας δεκαετίας που για χρόνια προσπαθούσα να ενσωματώσω στην αφηγηματική περιπέτεια» λέει ο Μισέλ Φαΐς.

ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ

«Αυτοσαρκασμός και κουράγιο είναι η φόδρα της γραφής»

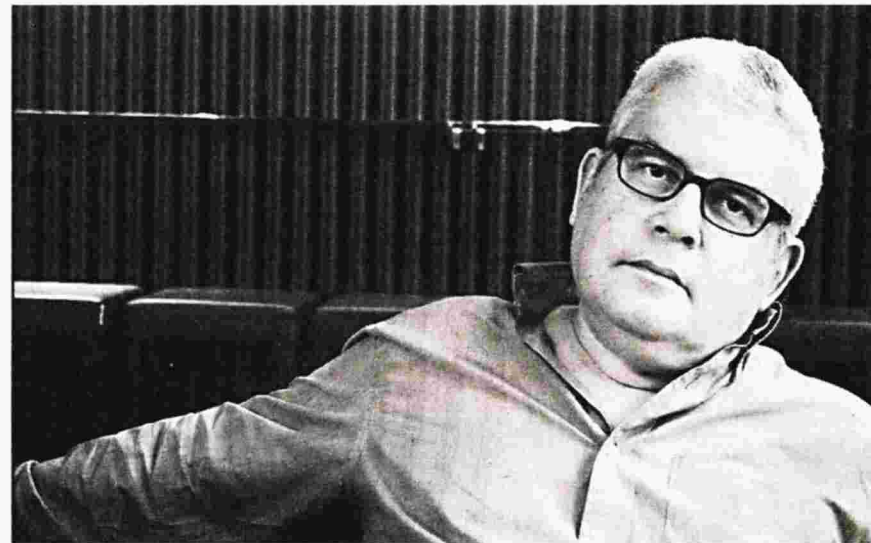

Συνέντευξη στην **ΚΡΙΣΤΥ ΚΟΥΝΙΝΙΩΤΗ**
ΦΩΤ.: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΙΤΤΑΣ

“ Η επιμέλεια ή η ακηδία εαυτού είναι το κρυφό χαρτί αυτού του βιβλίου. Το να ασχολείσαι με τον εαυτό σου, με την καταγωγή σου, τις ανομολόγητες επιθυμίες, με τη συγκρότησή σου σε φέρνει κοντύτερα στον άλλον ή σε απομακρύνει; ”

Ξεπαλιότερη συνέντευξή μας, είχε αναφερθεί στην Πάτρα ως «το νοτιοδυτικό φως της ζωής του», μια και η μητέρα του γεννήθηκε στην πλατεία Αγίου Γεωργίου. Αύριο, ο ίδιος θα βρεθεί στην πόλη μας για την παρουσίαση, στις 7 μ.μ. στην αίθουσα εκδηλώσεων του ξενοδοχείου «Βυζαντινό», του νέου του βιβλίου «Από το Πουθενά» (εκδ. Πατάκη). Ο Μισέλ Φαΐς μιλάει στην «ΠτΚ» και φωτίζει τις πιο σκοτεινές γωνίες του «ευθέως ενδοσκοπικού και πλαγίως πολιτικού» μυθιστορήματός του, όπως το χαρακτηρίζει.

Στο βιβλίο σας παρακολουθούμε έναν άντρα (αναλυόμενος) και μια γυναίκα (αναλύτρια) να συναντιούνται στο ίδιο πάντα δωμάτιο την ίδια πάντα μέρα και ώρα, από τα 38 έως τα 48 τους χρόνια. Το έναυσμα για να γράψετε το «Από το Πουθενά»; Το έναυσμα ήταν ένα προσωπικό ψυχαναλυτικό αρχείο μιας δεκαετίας που για χρόνια προσπαθούσα να ενσωματώσω στην αφηγηματική περιπέτεια. Δέκα χρόνια πέρασα σ' αυτό το στασίδι του εαυτού, από αυτό το δύσκολο ψυχικό αλισβερσίσι, από αυτή την εμπειρία που ποτέ δεν τελειώνει, αφού, όπως έλεγε και η αναλύτριά μου, το θέμα είναι να γίνεις ο αναλυτής του εαυτού σου, αθόρυβα, αβίαστα και αυτονόητα. Να ξεκαθαρίσουμε κάτι, όμως, δεν σκόπευα να γράψω ένα τυπικό

ημερολόγιο αναλυόμενου, ένα «ψυχαναλυτικό» δράμα δωματίου. Γι' αυτό κι έπρεπε να περάσει πολύς καιρός ώστε να ψυχρανθεί αυτό το ζέον και ρευστό αφηγηματικό υλικό του βαθύτερου εαυτού.

Θεατρικές οι συνεδρίες, κινηματογραφικές οι ιστορίες απ' όλα τα μέρη του πλανήτη, που παρεμβάλλονται. Κατά πόσο υποκύπτει η γραφή σας -άρα κι εσείς- στη γοητεία του θεάτρου και του κινηματογράφου; Εμπρεάζει τη γραφή μου οπιδίποτε με ερεθίζει, με προκαλεί να γράψω. Γι' αυτό, κινηματογράφος, θέατρο, φωτογραφία, οι κωδικές τους και οι διαθέσεις τους, μαζί με τη λογοτεχνία αλέθονται για να προκύψει η παρτιτούρα της γραφής. Η γραφή μου πολυσυνθετική και υβριδική κωνεύει τρόπους,

διαθέσεις και υλικά αντλημένα από παντού: Από την εικόνα, τον στοχασμό, τη μουσική, το υψηλό, το ευτελές, το ασεβές, το ιερό. Ξέρετε, όσο μεγαλώνεις το γράψιμο γίνεται ολοένα και λιγότερο αυτονόητο. Και μια λέξη και μια σκέψη και μια εικόνα είναι σημαντική. Ίσως επειδή υποχωρεί, ατροφεί, χάνεται η νεανική ορμή ή η προσδοκία πως κάποιον θα σώσεις, κάποιον θα συνετίσεις, κάποιον θα αλλάξεις. Εσωτερικές αερομαχίες. Τίποτα άλλο. Αυτοσαρκασμό και υπομονή θέλει το γράψιμο. Αυτή είναι η ωριμότητα γραφής, για μένα. Αυτή είναι η φόδρα της. Αυτοσαρκασμός και κουράγιο, λοιπόν.

Μήπως το εύρημα της σκιαγράφησης προσώπων σαν ιδιότυπο άθροισμα συναισθηματικών αποτυπω-

μάτων αναιρείται, καθώς επαναλαμβάνεται συνεχώς; Εκτός αν το βιβλίο δεν χρειάζεται δράση. Η επιλογή είναι μια ποίηση με ψυχογραφικά στοιχεία, αντί για λέξεις. Το δίπολο ψυχαναλυτικό δωμάτιο/οικουμενική περιπλάνηση, που συναντάμε επλήχτικα ως αφηγηματικό σχήμα για να αντιπαρατεθεί το μέσα με το έξω χάος, αυτό που μεταβιβάζεται και θεραπεύεται μ' αυτό που δεν μεταβιβάζεται και δεν θεραπεύεται. Ο αναγνώστης παρακολουθεί έναν άντρα και μια γυναίκα να συνομιλούν, έναν αναλυόμενο και μια αναλύτρια να συναντιούνται επί δεκά χρόνια, στο ίδιο πάντα δωμάτιο, τις ίδιες μέρες και ώρες, και να προσπαθούν να λύσουν το υπαρξιακό σταυρόλεξο του άντρα. Ενδιαμέσως αυτών των συνεδριών παρεμ-

βάλλονται, ως υποσυνείδητο βουπό, πολλές μικρές ιστορίες, στιχομυθίες, όνειρα, παραμιλήματα. Δηλαδή, το οργανωμένο ψυχαναλυτικό ημερολόγιο σχολιάζεται, διακόπεται, υπονομεύεται ή εμπλουτίζεται από το άναρχο ημερολόγιο της ζωής.

Πρόκειται για μια σπονδή στη συνειρμική αφήγηση, την αρχιτεκτονημένη όμως συνειρμική όξι μόνο της ατόμου αλλά και του πλήθους.

Ούτε αρχή, ούτε τέλος. Μόνο μεσαία γεγονότα. Όλα αρχίζουν από κάποιο μέσο και τελειώνουν σε κάποιο μέσο [...] Πρώμα μεσαία, μεσαία μεσαία και έσχατα μεσαία». Θέλετε να μας σχολιάσετε αυτό το «μέσο»; Απομυθοποιεί, σαρκάζει, αποδομεί το άγχος του τέλους και τη λαχτάρα για την αρχή. Μιλάει για το αιώνιο παρόν της διαχρονικής καθημερινότητας.

«Κάτω από τη λύπη σας κρύβετε πολύ θυμό. Είστε τα βιβλία που γράφετε [...] Όταν περιγράφεις φρικτά πράγματα, είσαι μέρος της φρίκης» λέει η αναλύτρια. Και ο αναλυόμενος τη ρωτά: «Δεν γίνεται να περιγράψεις τη φρίκη για να την ξεφορτώσεις;». Ξορκίζεται τελικά; Και ναι και όχι. Ξορκίζεται, αλλά δεν παύεις να αποτελεις μέρος του προβλήματος, δηλαδή της διαδικασίας του ξεφορτώματος. Η αθωότητα, η αμεριμνησία περνάει πάντα μέσα από την υποψία και την ενοχή, το φως από το σκοτάδι. Αλλιώς μιλάμε για ψυχικό Χόλιγουντ.

Ο κόσμος του αλλόκοτου και η Μέλανι

Το δέκατο και τελευταίο κεφάλαιο σηματοδοτεί το πέρας των συνεδριών, οπότε ανοίγει μια μυστική πόρτα σε μια παράλληλη ζωή, όπου το δίδυμο ψυχαναλυτικό ψυχαναλυόμενου συναντά ένα τρίτο πρόσωπο. «Υποφέρετε από πολύ εαυτό [...] δεν ξέρετε ότι κάποτε σκάει ο εαυτός, από τον πολύ εαυτό, και τότε αναλαμβάνει ο καθόλου εαυτός;» αποφαινεται. Θα λέγατε ότι η εν λόγω «πάθησι» είναι η κατάρα μας; Συναντά τον κόσμο του αλλόκοτου, ανεπίπτου, του αδιανόητου. Ποιος είναι αυτός ο μπάριμαν; Το παιδί που δεν έκαναν αναλυόμενος και αναλύτρια; Ο δύσθυμος συγγραφέας; Η επιστροφή στην παιδική ηλικία; Εκεί, όπως διαβάζουμε, όπου τα όπλα είναι σοκολατένια και τρώγονται υπό τους ήχους του τρυφερού τραγουδιού «Out of Nowhere» των Τζόνι Γκριν και Εντουαρντ Χέμμαν; Τώρα γι' αυτό που με ρωτάτε: Η επιμέλεια ή η ακηδία εαυτού είναι το κρυφό χαρτί αυτού του βιβλίου. Το να ασχολείσαι με τον εαυτό σου, με την καταγωγή σου, τις ανομολόγητες επιθυμίες, με τη συγκρότησή σου σε φέρνει κοντύτερα στον άλλον ή σε απομακρύνει; Καθοριστικό ρόλο, βέβαια, έχει η θεωρεία εαυτού, η θεωρεία πλησίασμα εαυτού και άλλου. Ο εαυτός, οι εαυότητες είναι ο τρόπος να μιλήσεις για τον κόσμο, να γίνεις ο κόσμος, το έτερο, οι άλλοι. Δεν είναι, επιγραμματικά, ούτε ο σώζων εαυτών σωθίτω ούτε ξεχνάω τον εαυτό μου ασχολούμενος

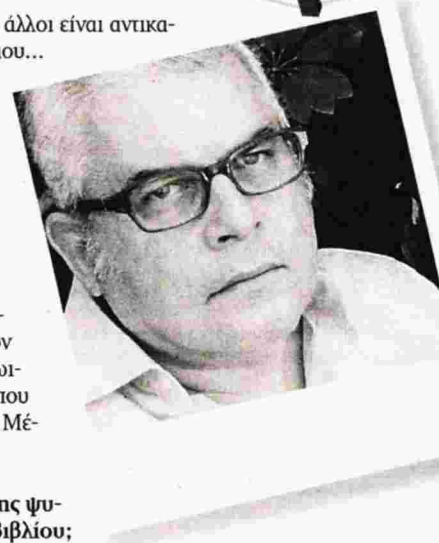
μόνο με τους άλλους -ποιους άλλους; Αν οι άλλοι είναι αντικατοπτρισμός μου, προέκτασή μου, μέριμνά μου... Γιατί το μυθιστόρημα αυτό φρονώ πως είναι ευθέως ενδοσκοπικό και πλαγίως πολιτικό.

Στο οποίο, ρόλο κρατά και η γάτα Μέλανι. Αυτόπτης μάρτυρας των συνεδριών, «ξεκλειδώνει» αυτόν τον «κόσμο του αλλόκοτου» του τέλους. Η Μέλανι είναι...

Είναι η παραμυθητική διάσταση, το ζωομορφικό παιχνίδι, η υπονομευτική αναγωγή στον εμπληματικό σκύλο του Φρόιντ, είναι η ζωική διάσταση, η προγλωσσική, η αρχέγονη που ανοίγει την αφήγηση στο αλλόκοτο, είναι η Μέλανι που παραπέμπει και στο μελάνι...

Πώς αναδυθήκατε από αυτό το ταξίδι -της ψυχανάλυσης αλλά και της συγγραφής του βιβλίου; Θα δείξει...

Διδάσκετε δημιουργική γραφή. Ποια ανάγκη, πιστεύετε, να μην αραιώνει, επιβάλλει οι εντός εαυτού γενναίες καταδύσεις να συνοδεύονται από γενναίστερες αναδύσεις στον κόσμο.

τε, ωθεί πολλούς ανθρώπους να στρέφονται στο γράψιμο; Η αυτοέκφραση. Στην πορεία, βέβαια, κατανοούν πως αυτό δεν αρκεί. Καθώς οι προσωπικοί δαίμονες του καθενός οφείλουν να αποκτήσουν αισθητικό και πνευματικό βάρος, δηλαδή να χάσουν την ιδιωτικότητα τους. Αρα από την αυτοέκφραση, στην έκφραση.

Η σημερινή καταχνιά, που μοιάζει ανένδοτη να αραιώσει, θεωρείτε πως λειτουργεί ενθαρρυντικά ή ανασταλτικά για τις εντός μας καταδύσεις;

Η καταχνιά που πυκνώνει, αντί να αραιώνει, επιβάλλει οι εντός εαυτού γενναίες καταδύσεις να συνοδεύονται από γενναίστερες αναδύσεις στον κόσμο.